

Кочин Є.С.

Студентка,

Навчально-наукового інституту педагогіки,

Сорочинська О.А.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри дошкільної освіти

та педагогічних інновацій

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО ПІЗНАННЯ ПРИРОДИ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Проблемі розвитку і формування пізнавального інтересу дошкільників останнім часом приділяється неабияка увага. У Базовому компоненті дошкільної освіти однією з підстав наступності дошкільної та початкової шкільної ланки освіти, крім розвитку загальних здібностей, творчої уяви, комунікативності дошкільнят виділяють розвиток саме пізнавальних інтересів дошкільників [1,с. 13].

Розглядаючи питання пізнавального інтересу дошкільника, необхідно враховувати такі важливі складові цієї проблеми як: сутність пізнавального інтересу, його значення в навчанні в контексті вікових особливостей дошкільного віку. Пізнавальна активність людини являє собою досить складний процес взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників (зовнішні – впливи з боку оточуючих: наприклад, педагогічні умови; внутрішні – досвід, світогляд, інтереси і потреби дитини). Ці фактори у своїй єдності визначають активізацію діяльності особистості, яка здійснює вплив на загальний розвиток психологічних процесів людини. Дошкільний вік є значущим етапом становлення пізнавальних інтересів людини. Адже дитини за своєю суттю – це маленький дослідник, який вирізняється природною допитливістю; дитину цікавить все незвідане, вона

прагне відкриттів. Це виявляється у її запитаннях, нескладному експериментуванні, допомозі старшим по догляду за рослинами і тваринами у куточку природи, у виконанні нескладних епізодичних доручень та ін.

Актуальність дослідження. Проблемі вивчення пізнавального інтересу дошкільників присвятили значну кількість досліджень такі науковці (педагоги та психологи), як: Л. Виготський, Д. Ельокін, Л. Запорожець, А. Макаренко, В. Крутецький, В. Сухомлинський, Г. Щукіна та ін. Методичні засади формування пізнавального інтересу дошкільника до природи були висвітлені у працях багатьох вітчизняних педагогів: З. Борисової, В. Павленчика, П. Саморукової та ін.

Мета статті – дослідити ефективність інноваційних форм та методів навчання у розвитку інтересу до пізнання природи у молодших дошкільників.

Дошкільний вік – період розквіту дитячої пізнавальної активності та дослідницьких здібностей. У молодшому дошкільному віці пізнавальний розвиток є складним комплексним феноменом, що включає розвиток пізнавальних процесів (сприйняття, мислення, пам'яті, уваги, уяви), які являють собою різні форми орієнтації дитини в навколишньому світі, в собі самому і регулюють її діяльність.

З цією метою у закладах дошкільної освіти доцільно використовувати інноваційні форми навчання: квест-ігри, тренінги, віртуальні подорожі та ін. Квест – сюжетна, командна гра-пригода із підказками і веселими завданнями [2]. Квест-технології здатні розвивати пізнавальні процеси дошкільників: їх мислення, мовлення, увагу, уяву. Участь дошкільника у квесті підвищує впевненість дитини у своїх силах, сприяє підвищенню самооцінки, усуненню психологічних комунікативних бар'єрів між учасниками квесту, формує навички роботи у команді та ін. Також, під час ознайомлення дітей із природою така форма роботи виконує низку функцій: формування, закріплення знань про природу; діагностика наявних у дітей знань про природу.

Метод сторітелінг, який передбачає складання цікавих історій про природу дітьми та вихователем [4]. У сучасній освіті ЗДО часто використовують різні

форми сторітелінгу, а саме: «біном фантазії» - опис незвичайних казкових героїв; «перевершення» казки – новий варіант розповідання відомої казки; «вінегрет» - поєднання сюжетів декількох казок; продовження сюжету казки; казка в заданому напрямку – переміщення героїв казки у інший часовий простір; казка «навиворіт» – зміна характерів і поведінки персонажів казки [3].

Метод лепбука – виготовлення книги, що має розвивальний характер. Заняття для дитини із використанням лепбука – своєрідна «гра», що неабияк цікавить дитину, є засобом відкриття для неї всього незрозумілого, незвіданого. Робота із виготовлення лепбука для дитини та його наповнення підвищує рівень її інтересу, мотивації до такої діяльності. Таку розвивальну папку можна виготовити власноруч, (наприклад, батькам разом із дітьми, або ж дітям і вихователем). Метод лімерика, що передбачає складання короткого вірша екологічного спрямування із гумористичним змістом [3].

З метою вивчення особливостей розвитку пізнавального інтересу дошкільників до пізнання природи було здійснено наукове дослідження на базі Житомирського ЗДО №8. Вибірка складала 20 осіб молодшого дошкільного віку. У ході експериментального дослідження, що проводилося нами у 3 етапи, було виділено структуру, критерії рівні та показники розвитку інтересу молодших дошкільників до пізнання природи. На I етапі (констатуючому) нами були розроблені опитувальники, що містили перелік запитань із кожного виду діяльності в природі (доручення, колективна праця, праця у куточку природи), які проводилися разом із вихователями групи. На констатувальному етапі рівні дітей обох груп розподілилися так (*рис. 1*).

Отже, на початковому етапі рівень сформованості пізнавального інтересу у ЕГ складав 60%, низький рівень спостерігався у 40% опитаних цієї групи, високий рівень був зафіксований всього у 15% опитаних. Аналізуючи показники, отримані у КГ, варто сказати, що у цій групі переважаючим був середній рівень (50%), середні показники зустрічалися рідше (40%), високі – ще рідше (10% опитаних).

Таким чином, варто говорити про недостатній рівень сформованості пізнавального інтересу молодшого дошкільника стосовно природи, адже показники дітей обох груп є здебільшого середніми: у ЕГ та КГ. Тому варто говорити про доцільність запровадження авторської програми розвитку пізнавального інтересу молодших дошкільників у процесі пізнання об'єктів природи на формувальному етапі.

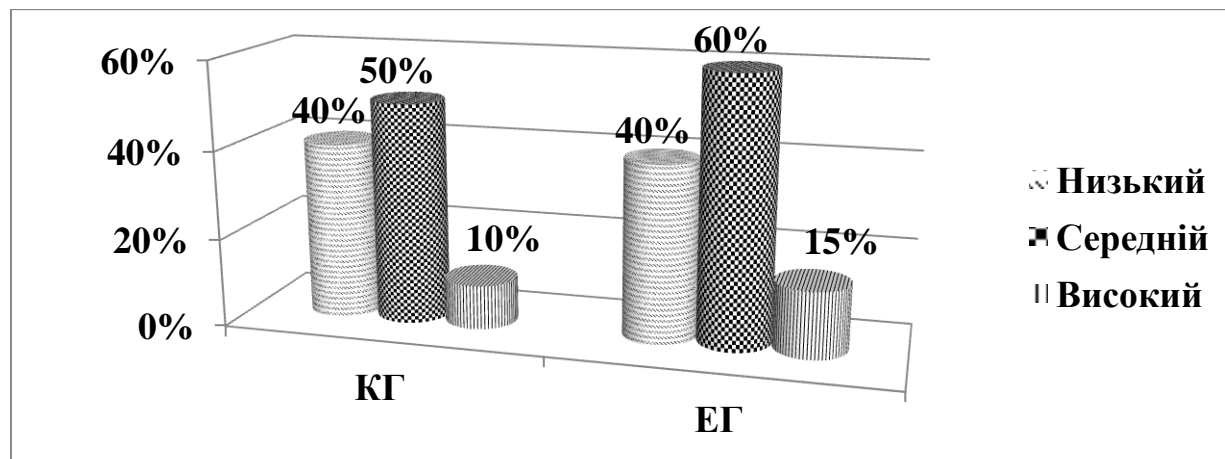

Рис. 1. Рівні розвитку пізнавального інтересу дітей молодшого дошкільного віку за результатами констатувального експерименту.

У роботі ми використали такі методи, як: пояснення та бесіда із дошкільниками: із метою уточнення та поглиблення їх знань про природу (про живу та неживу природу, бесіда за картиною «Весняна праця», до заняття «Птахи-наші маленькі друзі», про взаємозв'язки у світі природи та ін.); екскурсії у природу: «Спостереження за комахами», «Екскурсія до нашого лісу». Разом із дітьми ми виготовляли лепбуки на різноманітні теми (на тему «Осінні дари», «Тварини осіннього лісу», «Дикі тварини», «Свійські тварини» та ін.).

Після упровадження інноваційних форм навчання у освітній процес дошкільників із використанням відповідних педагогічних умов, нами було організоване та проведене повторне дослідження з дітьми. На формувальному етапі експерименту показники сформованості інтересу до пізнання природи у молодших дошкільників були такими (рис. 2). У показниках ЕГ спостерігалася значна динаміка показників, у КГ суттєвої динаміки результатів помічено не було

(рис. 2). Таким чином, запроваджені інноваційні форми та методи навчання засвідчили свою ефективність.

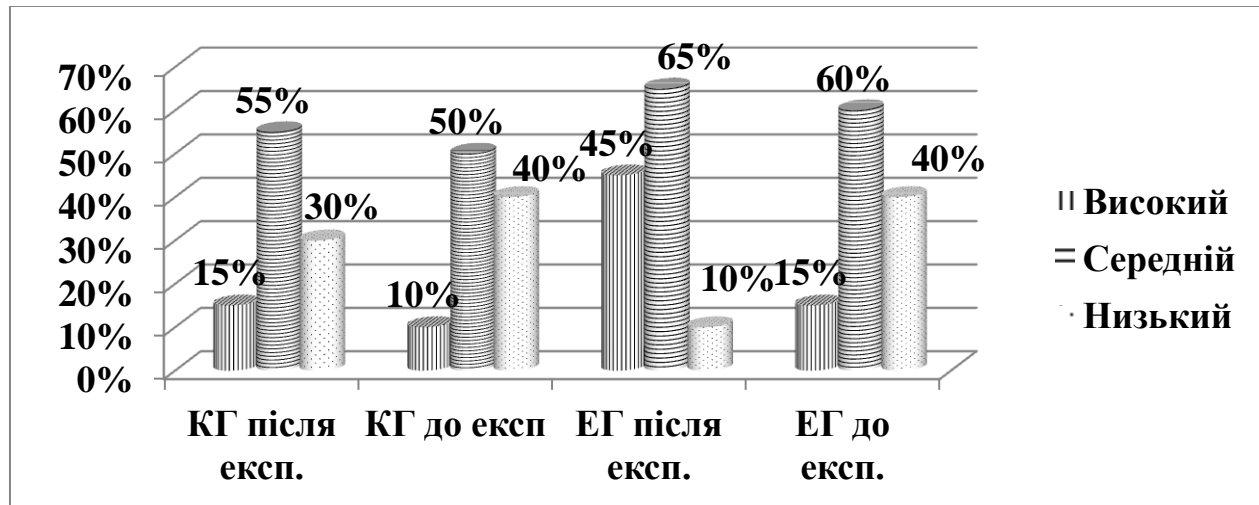

Рис. 2. Рівні розвитку пізнавального інтересу дітей молодшого дошкільного віку за результатами формувального експерименту.

Висновки. Найбільш ефективними формами розвитку пізнавальних інтересів дошкільників до природи є такі інноваційні форми та методи роботи, як: виготовлення лепбука, метод квест, складання казок «навиворіт», лімерики та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 2012. – № 1. – С. 6-19.
2. Використання квест – технології в освітньому процесі сучасного закладу дошкільної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-kvest-tehnologii-v-osvitnomu-procesi-sucasnogo-zakladu-doskilnoi-osviti-164710.html>
3. Іноваційні технології в еколого-природничому вихованні старших дошкільників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/inovacijni-tehnologii-v-ekologo-prirodnicomu-vihovanni-starsih-doskilnikiv-90565.html>
4. Сторітелінг: мистецтво розповідання, або як зацікавити та з мотивувати дітей / К. Крутій, Л. Зданевич // Дошкільне виховання – 2017. – №7. – С. 2-6.